

Proefsleuvenonderzoek Drogenbos-Kuikenpad

Kaat De Langhe

RUBEN WILLAERT BVBA
Afdeling Archeologie

Colofon

Ruben Willaert bvba

Auteurs: Kaat De Langhe

Foto's en tekeningen: Ruben Willaert bvba

In opdracht van: RO-Vlaanderen, Onroerend Erfgoed

© Ruben Willaert bvba, Sijsele, oktober 2008

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van Ruben Willaert bvba.

Ruben Willaert bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave.....	1
1. Algemeen	2
1.1. Inleiding	2
1.2. Situering	3
1.2.1. Lokalisering	3
1.2.2. Bodemkundige gegevens	5
1.2.3. Historische gegevens	5
2. Methodiek.....	6
2.1. Vooropgestelde strategie	6
2.2. Onderzoeksmethode	6
3. Resultaten	7
3.1. Algemene waarnemingen.....	7
3.2. Stratigrafie	8
3.3. Archeologische gegevens	8
4. Evaluatie en advies	11
BIBLIOGRAFIE	12
BIJLAGEN	13
1. Overzichtsplan.....	13
2. Omtrek en Oppervlakte van de proefsleuven	14
3. Vondstenlijst	14
4. Sporenlijst.....	14

1. Algemeen

1.1. Inleiding

Het archeologisch patrimonium kan omschreven worden als het geheel aan resten die in of op de bodem aanwezig zijn en getuigen van het menselijk handelen in het verleden. Op 30 juni 1993 keurde het Vlaamse parlement het decreet houdende de bescherming van het archeologisch patrimonium goed¹. Dit decreet ontstond naar aanleiding van het Europese verdrag ter bescherming van het archeologisch erfgoed, dat in 1992 in Valetta (Malta) ondertekend werd door de leden van de Europese Ministerraad². Het verdrag van Malta werd op 12 oktober 2001 door de Vlaamse regering goedgekeurd en door de federale regering op 30 januari 2002 ondertekend. Uitgangspunten van het verdrag zijn: een betere afstemming tussen archeologische erfgoedzorg en ruimtelijke planningsprocessen, een integrale monumentenzorg en behoud van het archeologisch erfgoed *in situ*. Het verdrag van Malta stuurt daarnaast ook aan op de veralgemening van het zgn. veroorzakersprincipe. Waar het archeologisch patrimonium door de uitvoering van werkzaamheden verloren dreigt te gaan, moeten de kosten van een voorafgaand wetenschappelijk verantwoord onderzoek ervan verhaald worden op de veroorzaker.

Het archeologisch onderzoek te Drogenbos (prov. Vlaams-Brabant) vond plaats ter hoogte van de Kuikenstraat. Het plangebied was verspreid over verschillende percelen die ingesloten werden door de huizen aan de Kuikenstraat langs de ene kant en de grote winkels langs de Verlengde Stallestraat aan de andere kant. Op deze percelen wordt in de nabije toekomst een verkaveling gebouwd door Haviland cv. Vanwege de hoge archeologische verwachting werd voorafgaand een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd in opdracht van het Agentschap RO-Vlaanderen Onroerend Erfgoed. Het onderzoek werd uitgevoerd door Ruben Willaert bvba³, meer bepaald door Kaat De Langhe. Het Agentschap RO-Vlaanderen Onroerend Erfgoed (Els Patrouille) stond in voor de administratieve begeleiding van het project. Het onderzoek kreeg de opgravingsvergunning 2008/261 en de archeologische werkcode DR08KU (Drogenbos, 2008, Kuikenpad).

De voorziene termijn bedroeg 2 werkdagen: 2 dagen terreinwerk en 2 dagen verwerking. Het proefsleuvenonderzoek vond plaats op 27 en 28 oktober 2008.

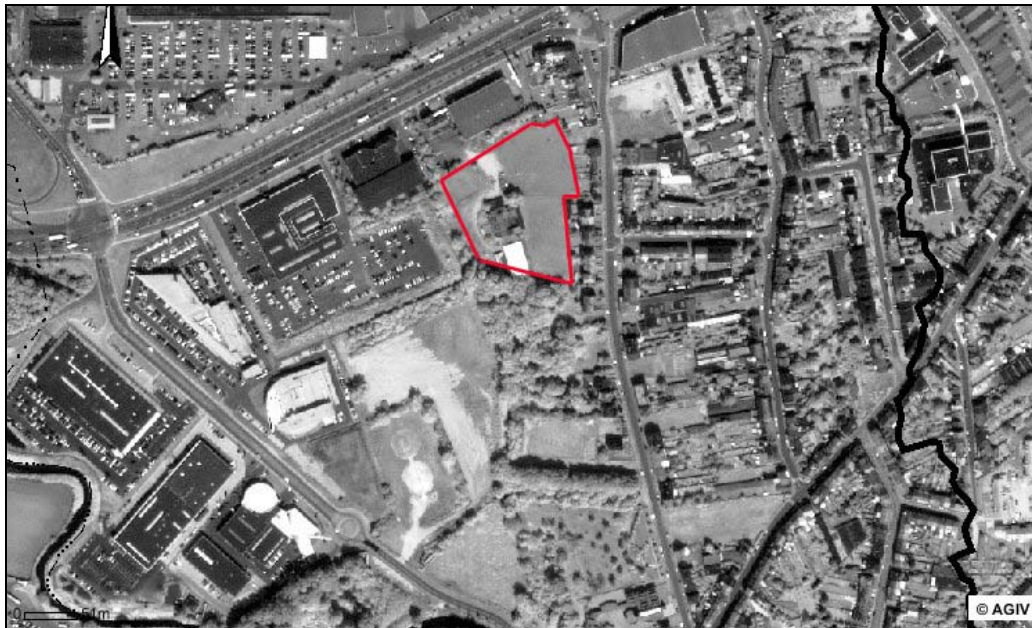
¹ Decreet van 30 juni 1993 houdende de bescherming van het archeologische patrimonium, gewijzigd bij het decreet van 18 mei 1999 en 28 februari 2003.

² Conventie van La Valetta (Malta), Europees Verdrag inzake de bescherming van het archeologisch erfgoed, 20 januari 1992

³ Bloemisterijstraat 6, 8340 Sijsele. Website: www.rubenwillaert.be.

1.2. Situering

1.2.1. Lokalisering

Figuur 1: orthofoto van Drogenbos met lokaliseringsgrenzen⁴

Drogenbos is een gemeente in de provincie Vlaams-Brabant. Deze faciliteitengemeente ligt aan de rand van Brussel, langs de rechteroever van de Zenne en het kanaal Brussel-Charleroi. Het onderzoeksgebied ligt aan de Kuikenstraat, die het terrein langs de oostkant begrenst. Het noorden van het terrein wordt afgebakend door de Stallestraat.

⁴ <http://geo-vlaanderen.agiv.be/geo-vlaanderen/straten/>

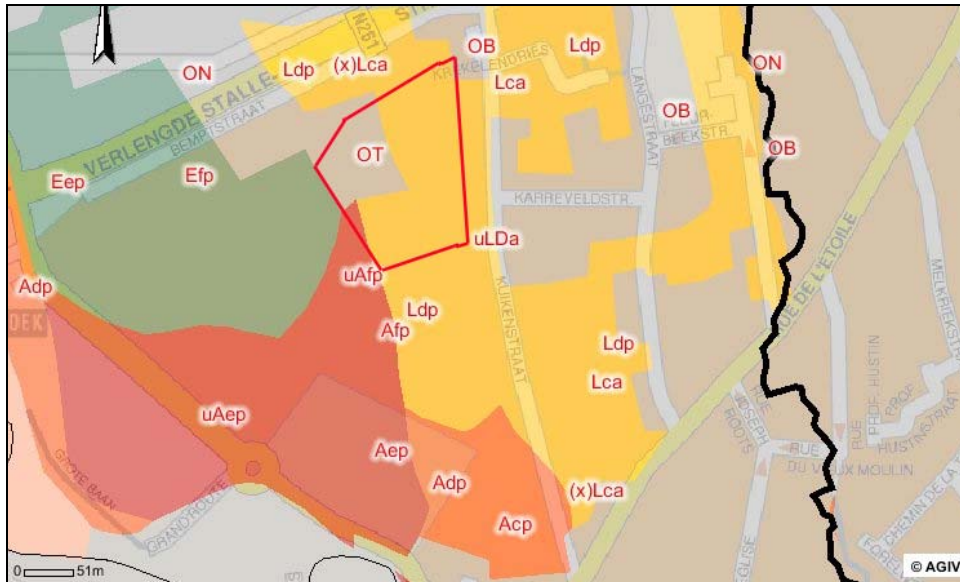

Figuur 2: Kadasterkaart met lokaliserings van het plangebied

Op de kadasterkaart heeft het plangebied perceelsnummers 84s2, 84n2, 82w, 83d2, 83x, 83b2, 83c2, 83w, 85a2, 81b4, 82f.

1.2.2. Bodemkundige gegevens

De bodem in het plangebied wordt geklasseerd met verschillende labels: een *matig droge tot matig natte zandleembodem met textuur B horizont* (uLDa), een *matig natte zandleembodem zonder profiel* (Ldp) en in het zuidelijk en westelijk deel wordt dit een *zeer natte leembodem zonder profiel* (Afp)⁵.

Figuur 3: Bodemkaart met lokaliserings van het plangebied

Tijdens de werken bleek de bodem enkele onverwachte eigenschappen te vertonen. In het meest noordelijke deel van het terrein was de bodem vrij lemig met lokaal een klei-opduiking en vrij veel grove kiezels. Naar het westen en zuiden toe veranderde dit drastisch naar zandige klei afgewisseld met zandige stroken met grove kiezel en steenknollen.

Figuur 4: Zandsteenknollen

Figuur 5: Klei-opduiking

Het tweede, en lager gelegen deel van het terrein is vrij nat en lijkt meer lemig te zijn. De bodem is hier echter zwaar verstoord, waardoor er geen uitsluitsel gegeven kan worden over de samenstelling van de bodem.

⁵ <http://geo-vlaanderen.agiv.be/geo-vlaanderen/bodemkaart/>

1.2.3. Historische gegevens ⁶

Drogenbos is ontstaan in de 11e eeuw als één van de feodale dorpen onder de hoede van de hoogmeierij van Sint-Genesius-Rode. De gemeente werd zelfstandig in 1798. In de 19e en begin 20e eeuw ontstond er een sterke industriële ontwikkeling door de groei van Brussel en de vestiging van bedrijven in de Zuidelijke Rand, langs het kanaal en de spoorweg.

2. Methodiek

Bij een archeologische inventarisatie wordt getracht inzicht te krijgen in de verspreiding, de densiteit, de aard en de chronologische waarde van de eventuele archeologische sporen op het terrein. De meest aangewezen manier om het onderzoeksgebied te inventariseren, is door middel van een proefsleuvenonderzoek. Hierbij worden verspreid over het gebied sleuven gegraven, die toelaten om een blik in de bodem te werpen. Deze sleuven worden onder archeologische begeleiding machinaal aangelegd en zijn ongeveer 50cm tot max. 1m diep. In totaal wordt op deze manier ongeveer 10 tot 12 % van het plangebied gesondeerd.

Het proefsleuvenonderzoek kan uitgevoerd worden volgens twee methodes. Bij het zogenaamde Lorraine-systeem worden proefsleuven met een lengte van 10m en de breedte van één kraanbak in alternerend raster uitgegraven. De afstand tussen de putten onderling en de rijen is telkens 10m. Bij de methode van continue sleuven worden lange proefsleuven ononderbroken over de volledige lengte van de percelen uitgegraven. De afstand tussen de rijen bedraagt max. 15m. In beide gevallen gebeurt de afgraving door een kraan met platte bak, waarvan de bakbreedte minstens 1,8m bedraagt en bij voorkeur 2m.

2.1. Vooropgestelde strategie

Voorafgaand aan het archeologisch onderzoek werden *Bijzondere voorwaarden archeologische prospectie met ingreep in de bodem* schriftelijk vastgesteld door het Agentschap RO Vlaanderen Onroerend Erfgoed. Deze technische bepalingen omvatten de kwaliteitsnormen waaraan het archeologisch onderzoek dient te voldoen.

2.2. Onderzoeksmethode

Voor het projectgebied werd geopteerd voor continue sleuven en proefputten. De sleuven werden uitgezet met gemiddeld 15m tussenruimte. In het lager gelegen deel van het terrein werd omwille van de zware verstoring geopteerd voor proefputten in plaats van proefsleuven. De proefputten werden verspreid uitgezet om een evenwichtig beeld te krijgen van de ondergrond en eventuele sporen. De proefsleuven en proefputten werden met een totaal station ingemeten en gekoppeld aan het landelijk coördinatennet. Waar sporen werden aangetroffen, werd het opgravingsvlak plaatselijk opgeschaafd om vervolgens de sporen zo optimaal mogelijk te documenteren. Dit hield in: fotograferen, intekenen (digitaal) en beschrijven van alle aangetroffen sporen. Er werden drie sporen gecoupeerd ter controle; deze bleken natuurlijk. Er werden enkele vondsten verzameld; deze werden geregistreerd en opgenomen in een vondstenlijst. In elke proefsleuf werd op regelmatige afstanden een bodemprofiel geregistreerd. De profielen werden hoofdzakelijk gefotografeerd.

⁶ Gebaseerd op www.drogenbos.be

3. Resultaten

3.1. Algemene waarnemingen

Het plangebied bestond uit braakliggende percelen binnen een intensief bebouwde zone. Het terrein bestaat uit twee verschillende delen: het oostelijk deel dat begroeid is met gras en het westelijk deel dat lager gelegen is en zwaar verstoord is door de afbraak van een boerderij. Het oorspronkelijk vrij natte en moerasachtige terrein is bedekt en opgehoogd met puin. Op de plaats waar de boerderij zich bevond, ligt een put. Het hoogteverschil met het hoger gelegen terrein is op deze plaats minstens 2m.

Figuur 6: toestand van het westelijk deel van het terrein

3.2. Stratigrafie

In het noorden van het terrein bestond de bodem uit lemig zand met hier en daar een klei-opduiking. We zien een vrij eenvoudig profiel met onder de ploeglaag een grillige lichtbruine laag, hieronder bevindt zich de moederbodem. Naar het zuiden toe lijken de profielen verder te vereenvoudigen naar een opbouw van ploeglaag direct op de moederbodem.

Figuur 7: Sleuf 1, Profiel 1

Figuur 8: Sleuf 7, profiel 1

Het westelijk en lager gelegen deel van het terrein had een volledig andere bodemopbouw. Bepaalde delen van het terrein waren vroeger verhard: aan de oppervlakte bevindt zich een dik pakket gravel. Daarna volgen verschillende lagen puin en restanten van vroegere verharding elkaar op. Hieronder volgt een natte lemige moederbodem.

Figuur 9: Sleuf 2, westelijk uiteinde van de sleuf

In de proefputten werd duidelijk dat het westelijke deel van het terrein erger verstoord was dan verwacht. Onder de dikke laag puin van de afbraak van de boerderij volgt een nieuw pakket afval. Dit pakket is zeer dik en weinig compact; het lijken verbrandingsresten te zijn van afval. In twee proefputten hebben we getracht tot op de moederbodem te gaan, maar op 4m diepte was het einde van deze afvallaag nog niet in zicht en zijn we om

veiligheidsredenen gestopt. Ook in de andere proefputten werden geen sporen aangetroffen, enkel puin en afvalpakketten.

Figuur 10: proefput 4

Figuur 11: proefput 5

3.3. Archeologische gegevens

In de proefsleuven werden vrij weinig sporen aangetroffen. De eerste sleuven bevatten nog enkele sporen, daarna nam het aantal sporen drastisch af. In sleuf 1 werden een aantal ronde sporen gevonden, vermoedelijk kuilen. Ook in sleuf 2, 3 en 4 werden enkele kuilen aangetroffen; slechts één bevatte een klein fragmentje grijs aardewerk.

Figuur 12: sleuf 4, spoor 2

In proefsleuf 6 werden twee mogelijke paalkuilen aangetroffen, maar deze bleken, na het maken van een coupe, natuurlijk te zijn. In de proefputten werden geen sporen aangetroffen. De proefputten werden aangelegd in het lager gelegen deel van het terrein. Dit stuk terrein was zeer verstoord door de afbraak van een boerderij. Het gebouw was onderkelderd en de afbraak laat een krater achter in het terrein. Het omliggend terrein was vrij nat en is opgehoogd met afbraakmateriaal.

4. Evaluatie en advies

Het uitgevoerde waarderingsonderzoek liet toe om het plangebied op een statistisch verantwoorde manier bodemkundig en archeologisch te verkennen. Het onderzoek wees uit dat het terrein slechts enkele archeologische sporen bevatte, geconcentreerd in het noordoosten van het terrein. Het westelijk deel van het terrein is ernstig verstoord en leverde geen sporen op.

Op basis van de hoofdzakelijk negatieve resultaten adviseren wij geen verder archeologisch onderzoek.

BIBLIOGRAFIE

Internetbronnen:

Bodemkundig: <http://geo-vlaanderen.agiv.be/geo-vlaanderen/bodemkaart>

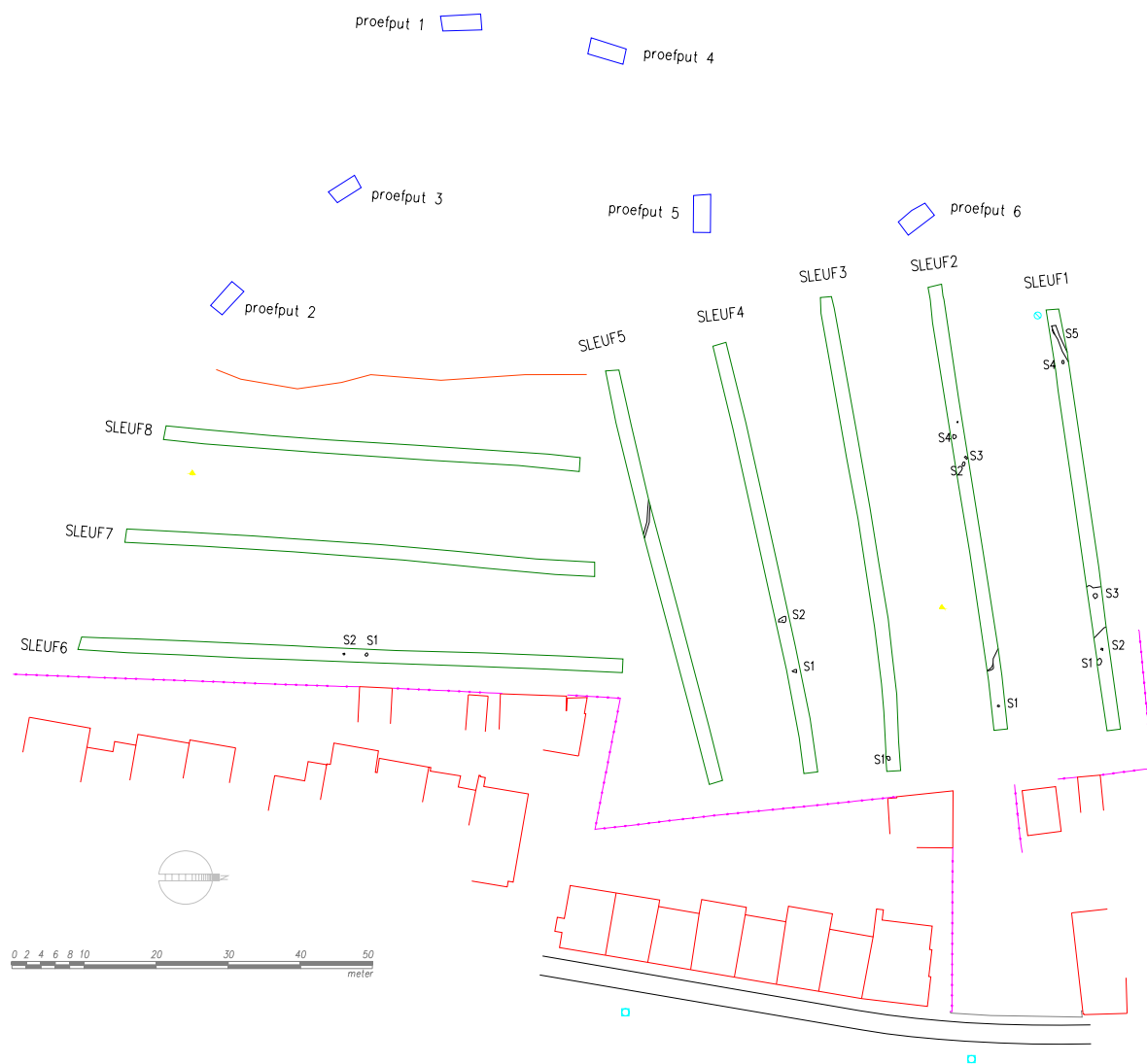
http://dov_vlaanderen.be

Cultuurhistorisch ensemble:

<http://www.drogenbos.be>

BIJLAGEN

1. Overzichtsplan

2. Omtrek en Oppervlakte van de proefsleuven

Proefsleuf	Omtrek	EH m	Oppervlakte	EH m ²
1	122.9	m	122.9	m ²
2	129.8	m	129.8	m ²
3	138.0	m	138.0	m ²
4	126.8	m	126.8	m ²
5	123.0	m	123.0	m ²
6	154.5	m	154.5	m ²
7	134.4	m	134.4	m ²
8	119.5	m	119.5	m ²
P1	11.8	m	15.3	m ²
P2	9.5	m	13.1	m ²
P3	8.0	m	12.1	m ²
P4	11.3	m	14.7	m ²
P5	12.5	m	15.3	m ²
P6	10.6	m	13.6	m ²
TOTAAL	1049.6	m	1133	m ²

3. Vondstenlijst

Sleuf	Spoor	Materiaal	Type	Datering
4	2	Ceramiek		

4. Sporenlijst

Sleuf	Spoor	Interpretatie	vorm	textuur	kleur	inclusies	datering	vondst
1	1	Kuil	Rond	Zandige leem	Vlekkelig lichtgrijs	Kiezers		
1	2	Natuurlijk	Rond	Zandige leem	Lichtgrijs	Kiezers		
1	3	Kuil	Rond	Zandige leem	Donkergrijs, vrij mul	Kiezers, hk, bkst		
1	4	Kuil	Rond	Zandige leem	Vlekkelig lichtgrijs			
1	5	Leiding	Lineair	Zandige leem	Donkergrijs, bruin gevlekt, scherp afgelijnd	Cer, bkst, telefoonleiding	Recent	
2	1	Sondage	Rond	Zandige leem	Vlekkelig lichtgrijs	Kiezel	Recent	
2	2	Ovaal	Kuil	Zandige klei	Vlekkelig lichtgrijs, oranje	hk, verbrande leem		
2	3	Rechthoekig	Kuil	Zandige klei	Donkergrijs, bruin gevlekt	Hk, verbrande leem		
2	4	Natuurlijk	Rond	Zandige klei	Vlekkelig lichtgrijs	Hk bkst		
3	1	Kuil	Rond	Zandige leem	Donkergrijs en lichtgrijs gevlekt			
4	1	Kuil	Ovaal	Zandige leem	Donkergrijs en lichtgrijs gevlekt	Kiezel, hk		
4	2	Kuil	Ovaal	Zandige leem	Donkergrijs en lichtgrijs gevlekt	Hk		
6	1	Natuurlijk	Rond	Zandige klei	Vlekkelig lichtgrijs			
6	2	Natuurlijk	Rond	Zandige klei	Grijs/bruin/oranje gevlekt			

